

ЗВІТ

**ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
України**

ЗА 2009 РІК

ЗМІСТ

1.	Про Держфінмоніторинг	3
2.	Розвиток законодавчої бази з питань протидії відмиванню коштів	7
3.	Статистика отриманих повідомлень	10
3.1.	<i>Загальна динаміка отриманих повідомлень</i>	10
3.2.	<i>Динаміка отриманих повідомлень в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу</i>	12
4.	Аналітична діяльність	14
4.1.	<i>Процес аналізу інформації</i>	14
4.2.	<i>Схеми «відмивання»</i>	15
4.3.	<i>Типології</i>	19
5.	Узагальнені матеріали	22
5.1.	<i>Розгляд правоохоронними органами узагальнених матеріалів</i>	22
5.2.	<i>Приклади вироків суду</i>	25
	6. Розвиток інформаційних систем	26
6.1.	<i>Розвиток ЄІС ФМ</i>	26
6.2.	<i>Створення автоматизованої корпоративної системи ФІННЕТ</i>	28
7.	Функціонування Регіональних підрозділів	30
7.1.	<i>Взаємодія з суб'єктами первинного фінансового моніторингу</i>	30
7.2.	<i>Взаємодія з регіональними підрозділами державних органів</i>	30
7.3.	<i>Взаємодія з регіональними підрозділами правоохоронних органів</i>	31
8.	Міжвідомча взаємодія	32
8.1.	<i>Взаємовідносини з регуляторами та іншими державними органами</i>	32
8.2.	<i>Координація дій суб'єктів фінансового моніторингу.</i>	33
8.3.	<i>Діяльність міжвідомчої робочої групи</i>	35
8.4.	<i>Методичне забезпечення, навчання суб'єктів фінансового моніторингу</i>	37
9.	Навчально-методичний центр Держфінмоніторингу	40
10.	Міжнародна взаємодія	41
10.1.	<i>Робота з міжнародними організаціями</i>	41
10.1.1.	<i>Співробітництво з FATF</i>	42

10.1.2.	<i>Співробітництво з Егмонтською Групою</i>	43
10.1.3.	<i>Співробітництво з Радою Європи/Європейською Комісією</i>	43
10.1.4.	<i>Співробітництво з Євразійською групою</i>	43
10.1.5.	<i>Інші міжнародні заходи</i>	44
10.1.5.1.	<i>Надання технічної допомоги іншим ПФР</i>	44
10.2.	<i>Обмін інформацією з ПФР</i>	45
11.	Плани на 2010 рік, перспективи розвитку	46
	Перелік скорочень	47

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Завершено черговий 2009 рік діяльності Державного комітету фінансового моніторингу України, який став п'ятою річницею у статусі центрального органу виконавчої влади.

Таке явище як «відмивання» вкрай негативно впливає на суспільство, оскільки порушує інтереси законного бізнесу і репутацію окремих його сегментів та учасників, підриває довіру суспільства до всієї фінансової системи, і є загрозою нормальному функціонуванню кредитно-фінансових установ країни. Але більш того, воно створює певну загрозу економічній безпеці будь-якої держави, оскільки носить транскордонний характер.

Саме тому Держфінмоніторинг завжди намагається сумлінно виконувати свої основні завдання – збір та обробку повідомлень, які надходять від суб'єктів первинного фінансового моніторингу, та проведення аналізу з метою виявлення тих, що можуть бути пов'язані із відмиванням злочинних доходів або фінансуванням тероризму. В цьому звіті відображено результати, досягнуті Держфінмоніторингом протягом 2009 року.

З метою наближення законодавства України до міжнародних стандартів у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму Держфінмоніторингом, ще починаючи з 2003 року, розроблялись зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом».

Але, незважаючи на зусилля Комітету, зміни не були прийняті.

У вересні жовтні 2008 року в Україні був проведений Третій раунд оцінки експертів Спеціального комітету Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмивання коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL). Візит міжнародних експертів в Україну передбачав перевірку діючої системи протидії відмивання коштів та фінансуванню тероризму, а також її ефективність.

Через відсутність змін у законодавстві оцінки експертів були низькі.

Отже, Держфінмоніторинг знову розпочав роботу щодо внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом».

Даний законопроект спрямований на посилення боротьби з відмиванням злочинних доходів шляхом впровадження у національне законодавство вимог та рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF).

Рекомендації FATF є основним джерелом міжнародних стандартів у цій сфері та акумулюють кращий світовий досвід у боротьбі з легалізацією злочинних доходів і фінансуванням тероризму та визначають основні принципи побудови Національних систем у цій сфері.

Під час роботи над законопроектом Держфінмоніторинг ставив за мету максимально врахувати потреби фінансових ринків України, в той же час не відступаючи від міжнародних стандартів.

Держфінмоніторинг вбачає в фінансових установах своїх партнерів та співпрацюватиме з ними для боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму.

***ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ***

1. ПРО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГ

Боротьба з відмиванням коштів для кожної держави є питанням національної безпеки.

До початку нового століття Україна не мала належної системи боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Вона лише частково відповідала окремим Рекомендаціям FATF.

Саме стандарти FATF стали основою для вдосконалення національного законодавства багатьох країн.

Взявши на себе зобов'язання створити правові підстави для реалізації встановлених стандартів та привести фінансову систему у відповідність до міжнародних вимог, Україна активно включилась у побудову світової системи боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

В розвиток взятих перед міжнародною спільнотою та безпосередньо перед FATF зобов'язань в січні 2002 року Урядом України було створено ключовий елемент цієї системи, її координуючий орган – підрозділ фінансової розвідки, спочатку як Державний департамент, а згодом і як Державний комітет фінансового моніторингу. Це стало початком побудови національної системи боротьби з відмиванням доходів та фінансуванням тероризму.

Наприкінці 2002 року Україною було прийнято Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (далі – Закон), який набрав чинності 12 червня 2003 року. Він став фундаментом створення національної системи протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, а також правовим підґрунтям для подальшого вдосконалення законодавства.

Одночасно, з метою створення цілісної, внутрішньо узгодженої нормативно-правової бази були внесені необхідні зміни до законів, що регулюють діяльність банківської сфери та на ринку фінансових послуг, які забезпечили відповідність українського законодавства міжнародним стандартам.

Прийняте законодавство у сфері боротьби з відмиванням доходів та фінансуванням тероризму було новим для сталої правової системи України і у повній мірі відповідало кращим європейським зразкам того часу.

На сьогодні Держфінмоніторинг є спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань фінансового моніторингу і посідає центральне місце в національній системі протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму.

Комітет діє як національний центр фінансової розвідки з відповідними повноваженнями органу такого типу та є сполучною ланкою у загальнодержавній системі протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом та фінансуванню тероризму, до якої також належать фінансові установи, контрольні державні органи та правоохоронні структури.

Перші виступають як джерела інформації, другі здійснюють нагляд і регулювання у фінансовій сфері, треті працюють за фактами виявлення порушень. Фінансова розвідка збирає і аналізує інформацію про операції, які викликають підозри, і за необхідності направляє її до правоохоронних органів.

Роль Держфінмоніторингу полягає в тому, що він відпрацьовує отримані повідомлення і передає відповідним правоохоронним органам узагальнені матеріали у разі наявності підозр щодо відмивання коштів чи фінансування тероризму.

Тобто, специфіка роботи полягає у веденні активного процесу відслідковування можливих фактів відмивання «брудних» коштів та фінансування тероризму.

Держфінмоніторинг у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, міжнародними договорами України та Положенням про Державний комітет фінансового моніторингу України.

Символіка Держфінмоніторингу

Фінансування видатків Держфінмоніторингу в 2009 році здійснювалося з державного бюджету в межах затверджених в Законі України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» бюджетних асигнувань.

У 2009 році відповідно до отриманих з державного бюджету асигнувань Держфінмоніторингом були здійснені видатки в сумі **34 943,8 тис. грн.** Структура використання вказаних коштів наведена в наступній таблиці.

**Структура використання бюджетних асигнувань
Держфінмоніторингу в 2009 році**

Напрямок витрат	Сума, в тис. грн.
Виплата заробітної плати та нарахувань на неї	28 936,7
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2 288,2
Оплата видатків на відрядження	91,8
Утримання Навчально-методичного центру Держфінмоніторингу	1 343,7
Інші видатки для забезпечення діяльності та функціонування Державної інформаційної та інформаційно-аналітичної системи Держфінмоніторингу	2 283,4
Разом	34 943,8

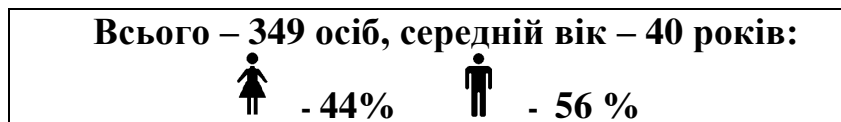
Розмір та структура оплати праці працівників Держфінмоніторингу визначається Кабінетом Міністрів України. Середньомісячна заробітна плата працівників Держфінмоніторингу в 2009 році склала **4 700 гривень**, в тому числі заробітна плата головного спеціаліста Держфінмоніторингу – **4 450 гривень**.

Штатна чисельність Держфінмоніторингу становить **338** осіб, у тому числі **162** – в регіонах.

Станом на 31 грудня 2009 року в Комітеті фактично працювало **349** працівників у тому числі **16** працівників - за строковим трудовим договором (з них: **183** – в центральному апараті, **166** – в регіонах). Протягом 2009 року кількість працюючих збільшилась на **42** особи.

За статтю в Держфінмоніторингу працює: **195** осіб - чоловіки та **154** - жінки. Серед керівного складу – **60** чоловік та **27** жінок.

Середній вік працівників Держфінмоніторингу складає **40** років.

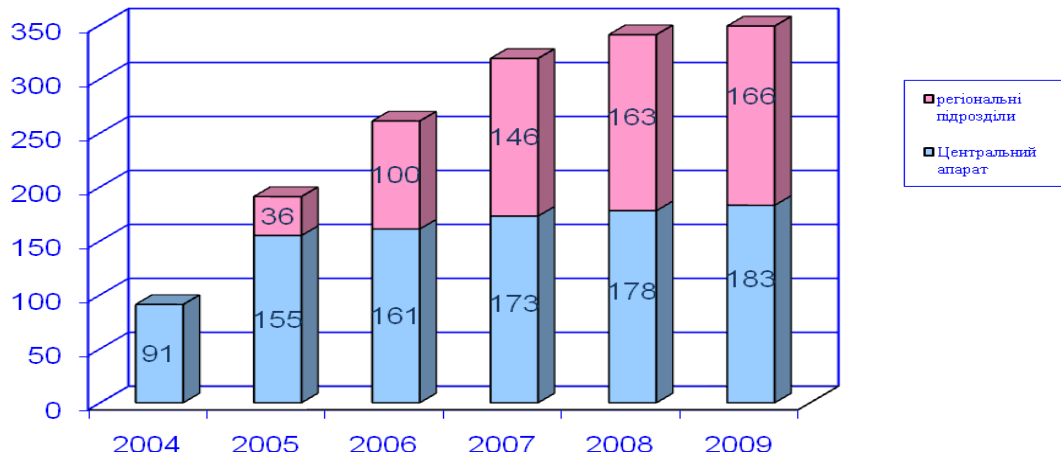
Кадровий склад Держфінмоніторингу сформовано з висококваліфікованих спеціалістів, всі мають вищу освіту.

Призначення осіб для роботи в Держфінмоніторингу здійснюється шляхом конкурсного відбору відповідно до Положення про проведення конкурсу. Інформація щодо проведення конкурсу та його умови друкується в засобах масової інформації, а також розміщується на Веб-сайті Держфінмоніторингу.

Протягом 2009 року в Держфінмоніторингу було проведено **5** засідань конкурсних комісій на заміщення вакантних посад державних службовців, у конкурсі прийняли участь **38** осіб, за результатами конкурсу були призначені **33** особи. Поряд з цим, за результатами стажування, з інших державних органів до Держфінмоніторингу було переведено **9** осіб.

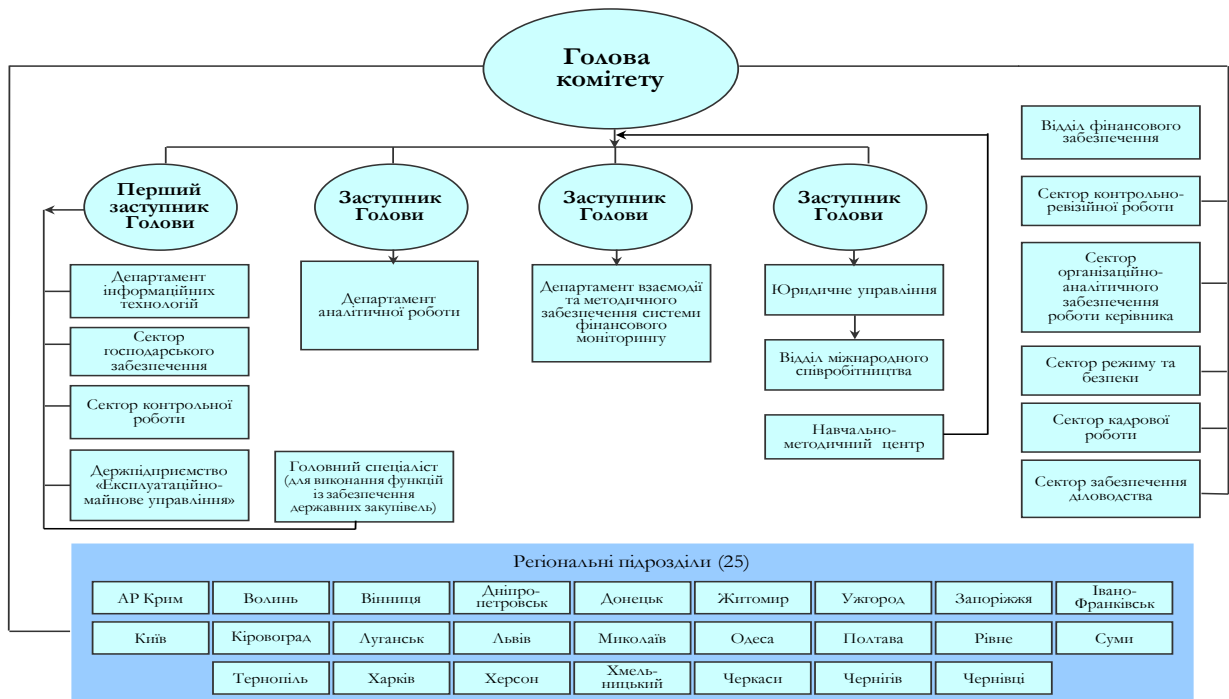
З метою набуття практичного досвіду, перевірки професійного рівня, а також для просування по службі в Комітеті проводиться стажування державних службовців, за підсумками якого **8** працівників Комітету були переведені на вищі посади.

Динаміка фактичної чисельності працівників Держфінмоніторингу в 2004 - 2009 роках

Станом на 31 грудня 2009 року діють всі **25** Регіональних відділів, а саме: у АР Крим, а також Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській областях.

СТРУКТУРА ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ

2. РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЮ КОШТІВ ТА БОРОТЬБИ З ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ

Впродовж 2009 року Держфінмоніторингом провадилась робота щодо підготовки пропозицій стосовно вдосконалення законодавства у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Держфінмоніторингом протягом звітного року було прийнято **182** накази з питань основної діяльності та **33** розпорядження, підписано **7** меморандумів щодо співробітництва у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, а саме з:

- Мережею боротьби з фінансовими злочинами, Бюро Міністерства Фінансів Сполучених Штатів Америки щодо співробітництва в сфері обміну інформацією, що має відношення до відмивання коштів та фінансування тероризму;

- Центром аналізу звітів про операції Австралії щодо співробітництва в сфері обміну фінансовою інформацією, пов'язаною з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму;

- Адміністрацією із запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму Чорногорії щодо співробітництва в сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму;

- Підрозділом фінансових злочинів поліції Острову Мен щодо співробітництва в сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму;

- Підрозділом фінансової розвідки Поліції Островів Кука щодо співробітництва в сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

- Службою інформатизації та моніторингу фінансових мереж Князівства Монако щодо співробітництва в сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму;

- Агентством фінансової розвідки Республіки Сан-Марино щодо співробітництва в сфері обміну фінансовою інформацією, пов'язаною з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

На даний час, триває робота щодо остаточного узгодження текстів меморандумів про взаєморозуміння між Держфінмоніторингом та підрозділами фінансових розвідок ряду іноземних країн.

Також, протягом 2009 року, Держфінмоніторингом приймалась участь в опрацюванні зауважень та пропозицій до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (реєстр. №3062 від 19.08.2008) (далі – Новий Закон) з метою підготовки його до розгляду Верховною Радою України у другому читанні.

Слід зазначити, що за результатами проведення Третього раунду оцінки експертів Спеціального комітету Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL), який було проведено у вересні-жовтні 2008 року в Україні, рекомендації міжнародних експертів були враховані та відображені в проекті Нового Закону.

Так, 6 листопада 2009 року зазначений законопроект був в цілому як Закон прийнятий Верховною Радою України у другому читанні та 23 листопада поданий на підпис Президенту України.

8 грудня 2009 року заветований Президентом України Закон повернутий до Верховної Ради України для підготовки до повторного розгляду Закону Верховною Радою України.

Новий Закон увібрав в себе як позитивний міжнародний досвід, так і практичний досвід державних органів України у сфері боротьби з легалізацією злочинних доходів та суб'єктів господарювання, отримав позитивний експертний висновок Ради Європи, пройшов експертизу Групи FATF та відповідає всім рекомендаціям міжнародних організацій, які співпрацюють у зазначеній сфері.

Необхідно ще раз відзначити, що Новий Закон спрямований на вдосконалення існуючої системи фінансового моніторингу та приведення її у відповідність до світових стандартів. Його положення ще раз підтверджують, що завданнями Держфінмоніторингу є не втручання у діяльність фінансового сектору, а виявлення підозрілих фінансових операцій та осіб, що їх здійснюють.

По своїй суті Новий Закон передбачає розширення переліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу за рахунок представників не фінансових професій, а також встановлює обов'язок фінансових посередників вживати посилені застережні заходи стосовно клієнтів, діяльність яких свідчить про підвищений ризик проведення ними операцій з легалізації (відмивання) доходів та фінансування тероризму. Зокрема, із політичними діячами та представниками іноземних фінансових установ (6 Рекомендація FATF).

За рахунок розширення переліку СПФМ збільшується і число суб'єктів державного фінансового моніторингу, які здійснюють функції регулювання і нагляду. Це міністерства юстиції, фінансів, транспорту та зв'язку, економіки та Держфінмоніторинг.

Новелою у Новому Законі визначено управління ризиками за результатами фінансових операцій, оцінювання цих ризиків та вжиття відповідних заходів, і зокрема, поглиблена ідентифікація клієнтів, які проводять фінансові операції (5,8 Рекомендація FATF).

Також цим Законом запроваджується механізм зупинення фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, який забезпечить можливість заморожувати на рахунках відповідні кошти, що є необхідним для запобігання їх відтоку, у першу чергу, за кордон. Цей захід також неодмінно підвищить ефективність діяльності правоохоронних органів, які будуть мати необхідні умови для припинення цих злочинів (3 Рекомендація FATF).

Прийняття цього проекту Закону дозволить:

- у повному обсязі виконати взяті Україною на себе зобов'язання перед світовою спільнотою;
- наблизити національну фінансову систему до міжнародних правових стандартів прозорості;
- стимулювати приток інвестицій у національну економіку з боку економічно-розвинених країн;
- зменшити долю тіншового сектору в економіці;
- збільшити здатність фінансової системи України протистояти відмиванню «брудних» грошей та фінансуванню тероризму.

Поряд з цим, протягом року також здійснювалась робота щодо вдосконалення актів Кабінету Міністрів України.

Так, з метою приведення Положення про Державний комітет фінансового моніторингу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 №100, у відповідність до вимог Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 16.05.2008 №279-VI та статті 116 Конституції України Держфінмоніторингом розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. №100», яка затверджена Урядом 27.05.2009 постановою №520.

Вагомим кроком у скоординованості спільних дій у сфері боротьби з відмиванням злочинних доходів було прийняття 21 жовтня 2009 року постанови Кабінету Міністрів України та Національного банку України №1119 «Про затвердження плану заходів на 2010 рік із запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму», що була розроблена за участю більш ніж 50 державних органів України.

Основною метою цієї спільної постанови є здійснення заходів по імплементації рекомендацій експертів MONEYVAL за результатами III раунду оцінки України та провадження в національне законодавство Сорока Рекомендацій FATF, Дев'яти Спеціальних рекомендацій FATF по боротьбі з фінансуванням тероризму та інших міжнародних стандартів з метою вдосконалення системи протидії легалізації злочинних доходів, шляхом запровадження державними органами України низки практичних заходів.

Протягом звітнього року також було вжито певних заходів на виконання постанов Кабінету Міністрів України. Так, на виконання пункту 5 постанови Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 №599 «Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» Держфінмоніторингом розроблено проекти постанов Кабінету Міністрів України «Питання забезпечення функціонування Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» та «Про утворення Ради з питань дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванні тероризму». За результатами:

– 25 листопада 2009 року проект постанови Кабінету Міністрів України «Питання забезпечення функціонування Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму» схвалений на засіданні Кабінету Міністрів України за №1268;

– 1 грудня 2009 року проект постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення Ради з питань дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванні тероризму» схвалено на засіданні Урядового комітету з питань правової політики, оборони та правоохоронної діяльності та 6 січня 2010 року постанова прийнята на засіданні Кабінету Міністрів України.

3. СТАТИСТИКА ОТРИМАНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

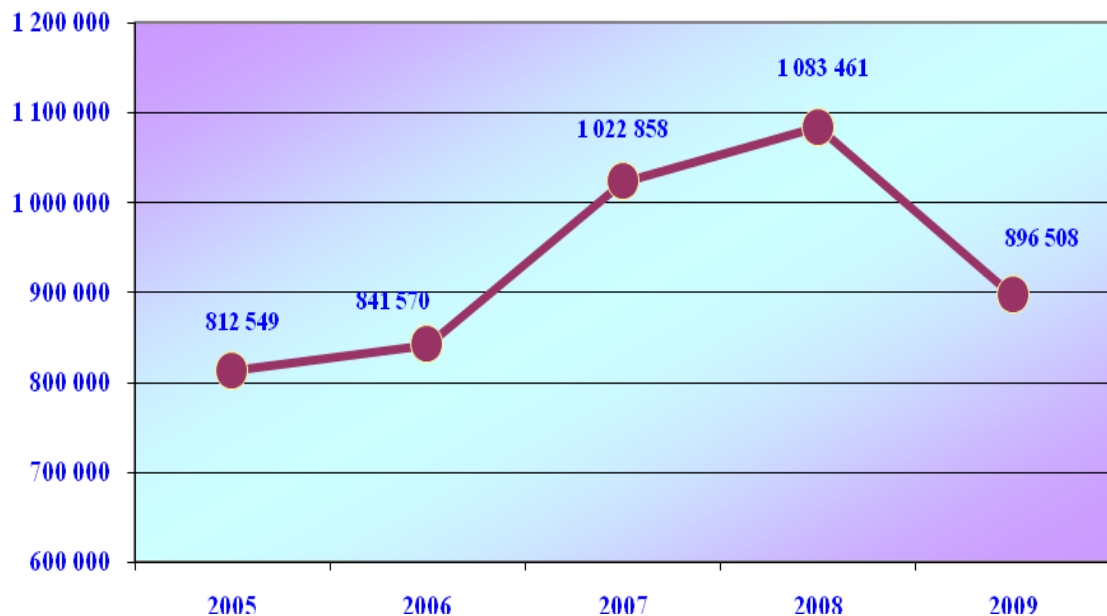
3.1. Загальна динаміка отриманих повідомлень.

Держфінмоніторинг отримує від фінансових посередників інформацію про фінансові операції, які відповідно до законодавства підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу або щодо яких є підозри у причетності до відмивання коштів та фінансування тероризму.

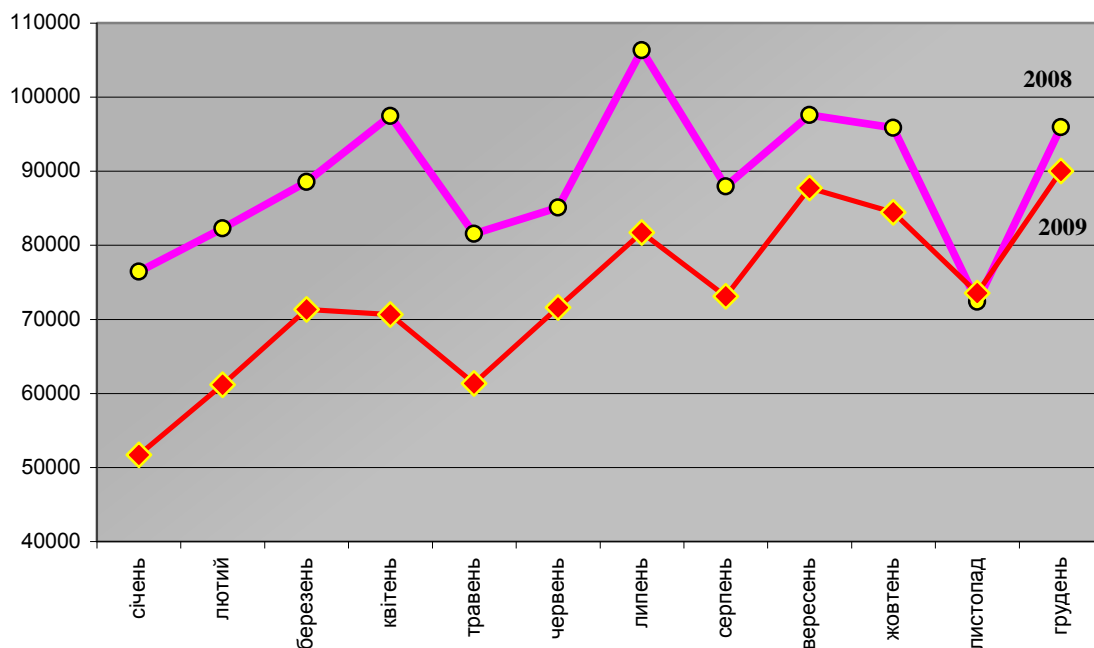
Всього з початку експлуатації системи отримано та оброблено **5 651 757 повідомлень** про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, з яких у 2009 році – **896 508 повідомлень**.

**Динаміка інформування про фінансові операції
в 2005-2009 роках**

Слід відмітити, що у 2009 році кількість отриманих Держфінмоніторингом повідомлень про фінансові операції зменшилась на 17,26 % у порівнянні з 2008 роком, що пояснюється впливом на економіку України всесвітньої економічної кризи.

Щомісячна динаміка повідомлень про фінансові операції, взятих на облік в 2008-2009 роках

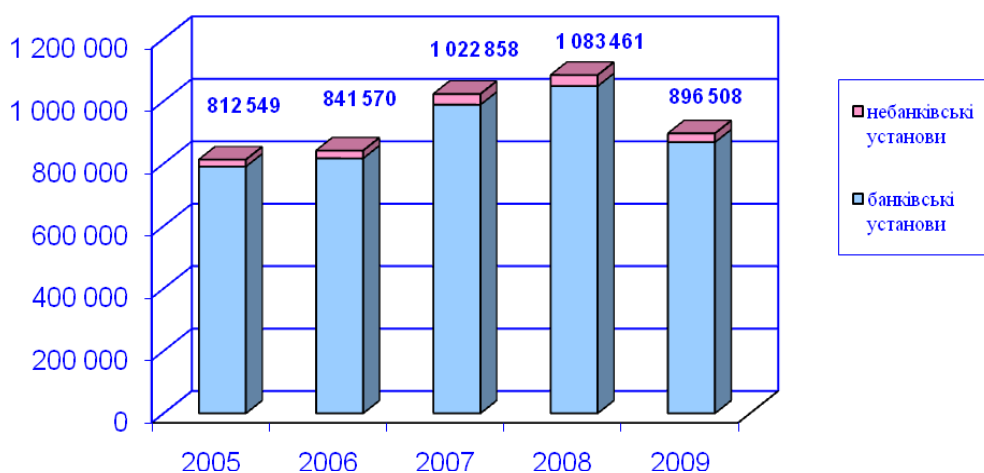

Також слід зауважити, що питома вага помилок у повідомленнях, як у попередніх роках, зберігає тенденцію до зниження.

3.2. Динаміка отриманих повідомлень в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу

Спеціально уповноважений орган, згідно із законодавством України, здійснює збір, обробку та аналіз інформації про фінансові операції, що подаються суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Динаміка інформування про фінансові операції банківськими та небанківськими установами в 2005-2009 роках

Найбільш активними в системі звітування, в розрізі суб'єктів первинного фінансового моніторингу, є банківські установи, які надсилають

основну частину повідомлень про операції, що підлягають фінансовому моніторингу. Так, протягом 2009 року від банківських установ було отримано 96,9% повідомлень, в тому числі:

в електронному вигляді:

- від банківських установ – 868 357

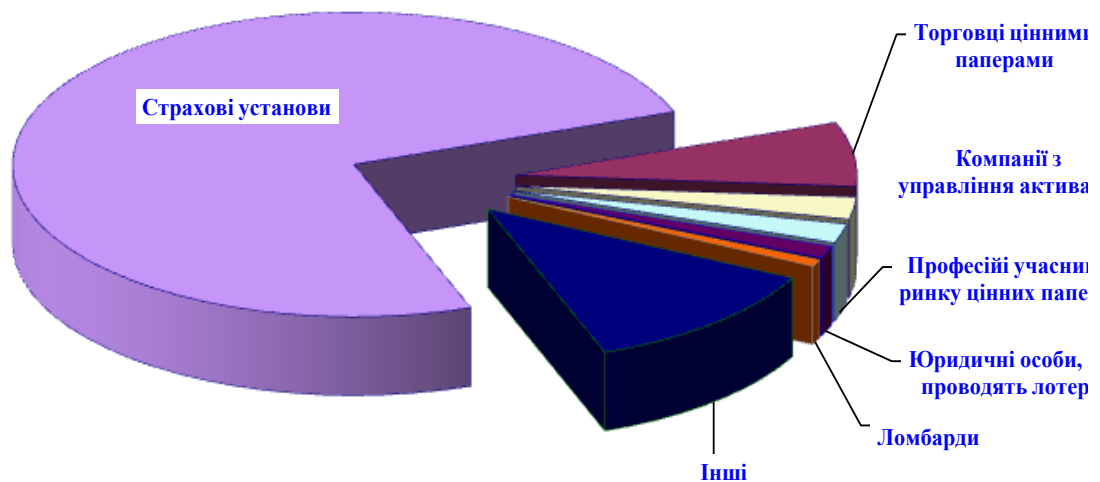
- від небанківських установ – 22 267

на паперових носіях:

- від небанківських установ – 5 884

Серед небанківських установ найбільш активним у поданні повідомлень є страховий сектор. Питома вага таких фінансових операцій у загальному обсязі повідомлень небанківського сектору склала 74,9 %.

Питома вага повідомлень за видами суб'єктів небанківського фінансового сектору, які отримані Держфінмоніторингом у 2009 році

Питома вага фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, у загальному обсязі повідомлень небанківського сектору, в розрізі інших видів СПФМ - небанківських установ, що їх подали, склала:

Страхові установи	21`237	74,93%
Торговці цінними паперами	1`927	6,80%
Компанії з управління активами	660	2,33%
Професійні учасники ринку цінних паперів	568	2,00%
Юридичні особи, які проводять лотереї	360	1,27%
Ломбарди	202	0,71%
Інші	3`388	11,95%

4. АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

4.1. Процес аналізу інформації

Держфінмоніторинг, згідно своїх повноважень, здійснює збір та обробку інформації, отриманої від фінансових посередників, щодо фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу.

Інформація для аналізу надходить з таких джерел:

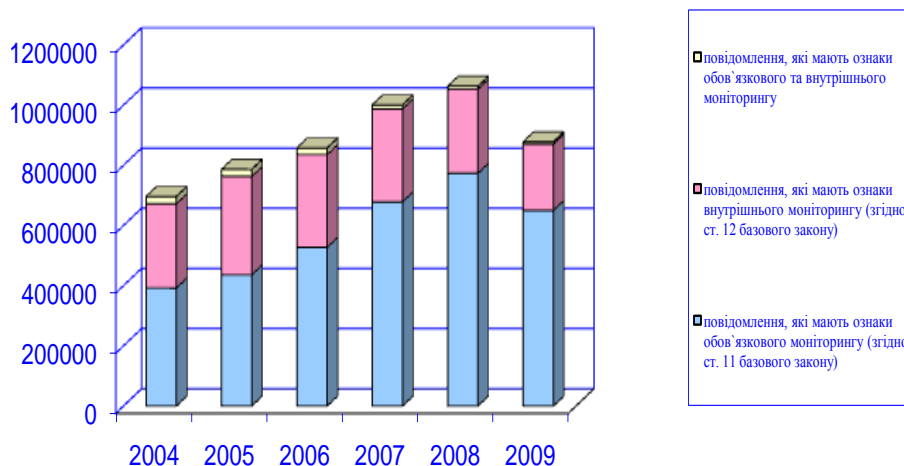
- суб'єкти фінансового моніторингу;
- правоохоронні органи;
- регулятори та інші державні органи;
- фінансові розвідки інших країн;
- відкриті джерела (Інтернет, комерційні бази даних).

Обґрунтування щодо підозри у відмиванні коштів, Держфінмоніторинг відображає в узагальнених матеріалах, базуючись не тільки на власних висновках, а й використовуючи підтверджуючі документи, інформацію правоохоронних органів та іноземних колег.

Якщо виявлено ознаки можливої легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом або фінансування тероризму, готується узагальнений матеріал, який виноситься на розгляд експертної комісії.

У 2009 році взято на облік **877 443** повідомлення щодо фінансових операцій. Одне повідомлення може мати одночасно декілька ознак моніторингу.

Динаміка отриманих повідомлень в розрізі ознак фінансового моніторингу в 2004-2009 роках

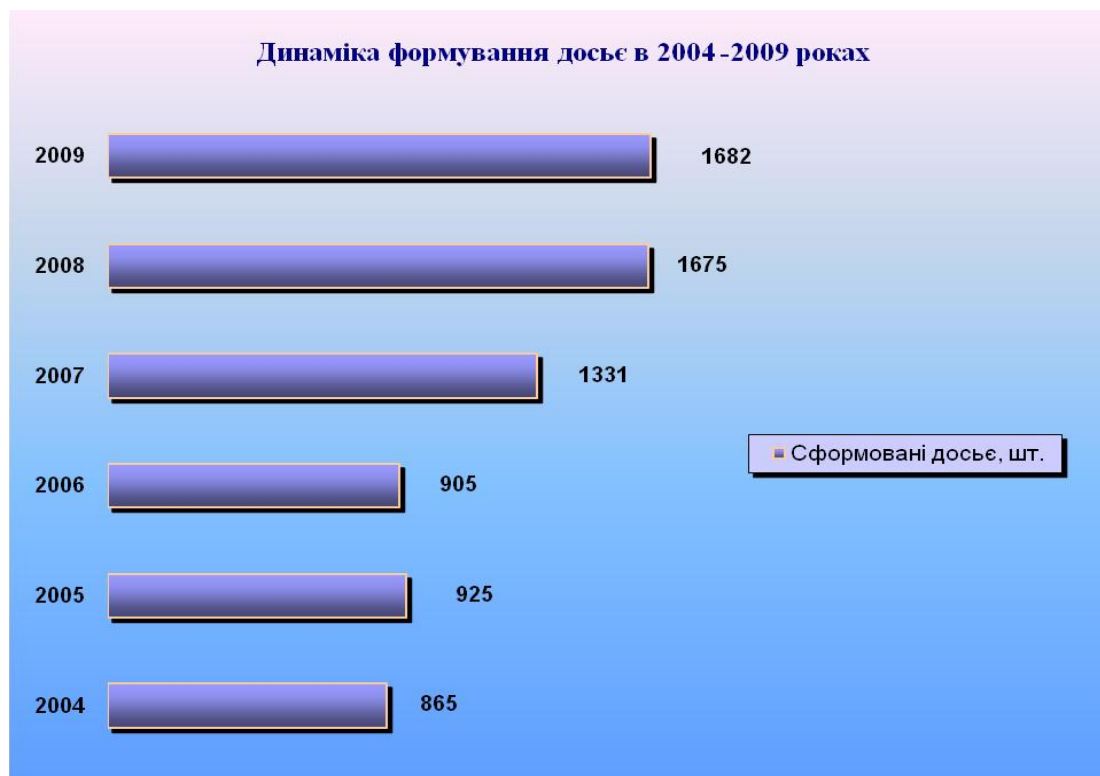

Розподіл прийнятих на облік в звітному році повідомлень в розрізі ознак фінансового моніторингу має такий вигляд:

- за ознаками обов'язкового моніторингу – **74,1%** (650 172);
- за ознаками внутрішнього моніторингу – **25,1%** (220 618);
- за ознаками обов'язкового та внутрішнього моніторингу – **0,8%** (6 653).

Держфінмоніторинг здійснює аналіз фінансових операцій, поступово підвищуючи рівень активного аналізу фінансових операцій та сформованих на їх базі досьє.

Протягом звітного періоду для активної роботи було відібрано **143 919** повідомлень, що стали базою для формування **1 682** досьє.

4.2. Схеми «відмивання»

Найбільш розповсюджені сучасні схеми відмивання містять багато різнопланових елементів та інструментів реалізації. Виявлення схем відмивання потребує глибокого комплексного дослідження обставин проведених операцій, комплексної перевірки їх учасників, а також взаємодії різних правоохоронних органів, суб'єктів первинного фінансового моніторингу. На сьогодні серед існуючих механізмів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, найбільшої уваги заслуговують наступні:

діяльність «конвертаційних центрів», непродуктивний вплив коштів за кордон, операції зі «сміттєвими» цінними паперами, операції, пов'язані з купівлею/продажем землі та нерухомого майна.

Приклад 1

При проведенні Держфінмоніторингом аналізу фінансових операцій, отриманих в якості повідомлень від банківської установи, було виявлено ланцюгову схему переведення безготівкових коштів у готівку через касу філії одного з українських банків.

Так, від ряду товариств з обмеженою відповідальністю на рахунки приватних підприємств, а саме **Компанії А** та **Компанії В**, надходили кошти в якості *оплати за виконані роботи, будівельні матеріали, товари та послуги*.

У подальшому, причому спочатку від **Компанія А**, а через деякий час від **Компанії В** зазначені кошти, у великих розмірах, перераховувались на рахунок **Громадянина Р**, як *оплата згідно договору комісії на закупку сільгосппродукції*.

Значна частина цих коштів – **0,78 млн. грн. (\$ 0,10 млн.)**, відразу знімалась готівкою **Громадянином Р** під закупку сільгосппродукції, а інша з призначенням платежу «повернення фінансової допомоги» по черзі перераховувалась на рахунки двох фізичних осіб – **Громадянина S** та **Громадянина R**.

З рахунків зазначених осіб отримані кошти, практично в день їх отримання, знімались за дорученням готівкою через касу філії одного з українських банків. Так, **Громадянином К** та **Громадянкою L** за дорученням з рахунку **Громадянина R** було знято **12,15 млн. грн. (\$ 1,54 млн.)**, а деяким **Громадянином М**, також за дорученням, з рахунку **Громадянина S** – **4,1 млн. грн. (\$ 0,52 млн.)**

Згідно коментаріїв, наданих філією зазначеного українського банку, щодо фінансових операцій пов'язаних із зняттям готівки, просліджується систематичне зняття з рахунку клієнтів значних сум готівкових коштів в день їх надходження на ці рахунки або наступного дня та наявна очевидна невідповідність призначень вхідних та вихідних платежів.

При проведенні Держфінмоніторингом подальшого поглибленого аналізу було з'ясовано, що:

- Паспорт за яким проводилась ідентифікація фізичної особи – клієнта банку **Громадянина R** та за яким здійснювалось зняття готівки вважається втраченим;
- **Громадянин S** та **Громадянин R**, з рахунків яких готівкою знімались кошти, виступають засновниками, директорами та бухгалтерами для ряду товариств з обмеженою відповідальністю

саме від яких кошти перераховувались на рахунки **Компанії А** та **Компанії В**;

- **Громадянин М**, який за дорученням здійснював зняття готівки з рахунку **Громадянина S**, є бухгалтером та засновником **Компанії А**;
- Між **Громадянином К**, **Громадянкою L** та **Громадянином М** прослідковуються певні родинні зв'язки.

На підставі проведеного аналізу Держфінмоніторингом було підготовлено відповідні узагальнені матеріали та передано до МВС України. На даний час проводяться оперативно-розшукові заходи в рамках порушеної кримінальної справи.

Приклад 2

Увагу Держфінмоніторингу привернули повідомлення про фінансові операції, що надійшли від **Банку Z**, за якими, три українські компанії протягом одного дня отримали кредити на загальну суму **170 млн. грн. (\$ 21,5 млн.)**

За результатами проведеного Держфінмоніторингом аналізу, було виявлено наступне.

Кредитні договори, за якими **Банк Z** видав зазначеним трьом компаніям кредити, були укладені в один день і навіть мають послідовні реєстраційні номери.

В якості забезпечення зобов'язань по всім трьом кредитним договорам виступає одна і та ж земельна ділянка, яка згідно зазначених договорів: має загальну площу 20 га; розташована біля великого міста в одній із центральних областей України; має певний **кадастровий номер N** і на праві власності належить деякому громадянину України.

Поряд з цим, всі три українські компанії зареєстровані в іншій області України, ніж та, в якій розташовано **Банк Z**, що надавав кредит, та земельна ділянка, що виступала в якості об'єкта застави. До того ж дві з зазначених компаній були зареєстровані в один день та за однією адресою.

В ході проведення подальшого поглибленого аналізу Держфінмоніторингом було отримано додаткову інформацію, від обласного реєстраційного відділення «Центру державного земельного кадастру», згідно якої відомості про земельну ділянку з **кадастровим номером N** в базі даних автоматизованої системи Державного земельного кадастру відсутні.

На підставі проведених аналітичних досліджень відповідні узагальнені матеріали були передані Держфінмоніторингом до Служби безпеки України та МВС України.

На даний час проводиться розслідування в рамках порушеної кримінальної справи. Має місце підробка документів та шахрайство з фінансовими ресурсами.

Приклад 3

При проведенні Держфінмоніторингом аналізу фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, було виявлено протиправні схеми впроваджені службовими особами одного з українських банків з метою розкрадання грошових коштів даного банку шляхом видачі кредитів комерційним структурам підконтрольним зазначеним службовим особам.

Так, згідно проаналізованих фінансових операцій, **Групою українських компаній**, з незначним статутним фондом, упродовж короткого терміну часу були отримані, від українського **Банку Х**, кредитні кошти на загальну суму **406 млн. грн. (\$ 50,75 млн.)** Більшість компаній з цієї групи були новоствореними.

За схемою, кошти отримані **Групою українських компаній** в той же день та у повному обсязі перераховувались на користь **Компанії С** на підставі договорів комісії та безвідсоткової позики, що є сумнівним з точки зору отримання економічної вигоди та повернення кредитів.

У подальшому, через ряд **Транзитних компаній**, шляхом проведення безтоварних операцій, кошти акумулювались на рахунках **Компанії А** та **Компанії В** за двома схемами – «простою» та «складною».

«Проста» схема полягала в тому, що за короткий проміжок часу – близько 45 хвилин – кошти надходили від **Банку Х** через **Групу українських компаній** та **Компанію С** до кінцевого адресату, а саме до **Компаній А** та **В**.

В «складні» схемі приймали участь всі ті ж компанії, але кошти надходили до **Компаній А** та **В** лише після того, як **Компанія С**, провела значну кількість фінансових операцій з купівлі-продажу цінних паперів по колу через **Торгівців цінними паперами**.

Вірогідно, що дані цінні папери були «сміттєвими» оскільки по зазначеним **Торгівцям цінними паперами**, у минулих роках Держфінмоніторингом до правоохоронних органів вже передавались відповідні матеріали. *За цими матеріалами, шляхом купівлі-продажу «сміттєвих» акцій були легалізовані кошти, придбані злочинним шляхом, які у подальшому виводились за кордон під виглядом повернення інвестицій. Правоохоронними органами було порушено кримінальну справу за результатами розгляду якої було вилучено близько 9 млн. грн. (\$ 1,8 млн.)¹*

На підставі наявних обставин, Держфінмоніторингом було проведено більш детальний аналіз за результатами якого було виявлено, що **Група**

¹ З розрахунку, що у 2007-2008 роках середній курс долара США був 5 грн.

українських компаній, Транзитні компанії та Компаній А і В пов'язані між собою не тільки спільними адресами але й засновницькими зв'язками.

Так, на момент кредитування засновниками та/або посадовими особами в даних компаніях виступали діючі та колишні працівники **Банку X**.

Крім того, у відповідних кредитних договорах не зазначено якою саме іпотекою чи майном буде забезпечено виконання **Групою українських компаній** взятих на себе зобов'язань.

Важливим є той факт, що після отримання кредиту, **Групою українських компаній** було вчинено ряд дій направлених на маскування своєї діяльності, а саме: змінено адреси, засновницький склад, призначено директорами адвоката та юриста, а рахунки переведено із банку-кредитора в інші банки.

Відповідні узагальнені матеріали, стосовно виявленої схеми, були передані до Служби безпеки України. На даний час останніми проводяться оперативно-розшукові заходи.

4.3. Типології

Типології, що узагальнювались Державним комітетом фінансового моніторингу України з урахуванням виявлених ним, а також з урахуванням набутого досвіду компетентних органів іноземних держав, фінансових, правоохоронних і контролюючих органів, інших державних органів – учасників національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) коштів та фінансуванню тероризму схем, у 2008-2009 роках були пов'язані з відмиванням коштів шляхом зняття готівки, а також було проведено тактичне дослідження та практичне розслідування в цьому напрямку.

Проведення даного дослідження насамперед обумовлено значною суспільною небезпекою й загрозою для України, що полягає у високій питомій вазі готівкової складової в структурі загальної грошової маси, що є в обігу і, відповідно, можливостями злочинців легалізувати свої незаконні доходи, використовуючи готівкові кошти.

Основна функція як готівкових так і безготівкових коштів – служити засобами платежу. У багатьох країнах кількість готівкових коштів жорстко обмежується законодавством, їхня максимальна межа при здійсненні тієї або іншої операції не повинна перевищувати визначений законодавством поріг (суму).

Закономірністю є й те, що обіг безготівкових коштів легше контролюється ніж обіг готівкових. Кошти, переведені з рахунку на рахунок, можуть контролюватися з боку банківських установ, контролюючих та

правоохоронних органів. У такий спосіб готівкові кошти є найбільш зручними через відсутність сильного правового контролю над ними.

Так, для реалізації схем легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, зазвичай застосовуються так звані операції «розриву ланцюга». Такі операції використовуються з метою маскування слідів незаконного походження доходів шляхом зміни власників коштів, їх фізичного переміщення та власне шляхом їх зняття готівкою.

Використання в схемах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, операцій з переведення коштів у готівку зумовлено також необхідністю досягнення злочинцями певних цілей таких як:

- приховування слідів походження доходів, отриманих з незаконних джерел;
- приховування осіб, що отримали (отримують) незаконні доходи й тих, що ініціюють сам процес відмивання;
- забезпечення зручного й оперативного доступу до коштів, отриманих з незаконних джерел;
- створення умов для безпечного й комфортного використання коштів, отриманих з незаконних джерел;
- створення умов для безпечного інвестування в легальний бізнес.

Також усім відомо, що злочинці прагнуть зберігати свої активи в ліквідних формах, однією з яких є готівкові кошти.

Вони фактично є «нульовою» (початковою) стадією в процесі відмивання, що передує стадії «розміщення», на якій злочинці намагаються мінімізувати ризики, пов'язані з можливою конфіскацією безготівкових коштів.

Наявність цієї стадії характерна, коли безготівкові кошти переводяться в готівку в процесі розкрадання коштів з бюджету, використання електронних грошей тощо.

Надалі готівкові кошти можуть бути легалізовані з використанням інших схем та використані для примноження тіньових активів, надання хабарів чиновникам різних рівнів тощо.

Крім цього, операції з переведення безготівкових коштів у готівку також використовуються і на останній стадії відмивання, коли вже легалізовані гроші переводяться в готівку, тому що вважаються найбільш ліквідними.

Щодо незаконної конвертації коштів в готівку, то в Україні це може відбуватися з наступних причин:

- здійснення нелегальної діяльності, і як причина – хабарі представникам державних органів;

- створення матеріальної основи для функціонування кримінального бізнесу: продажу людей, наркотиків тощо;
- здійснення угод з використанням готівкових коштів без їхнього відображення в документах фінансової звітності, у такий спосіб фірма ухиляється від обов'язкових платежів до бюджету.

Незаконні дії пов'язані з конвертацією коштів у готівку мають ряд негатив наслідків, що впливають на грошову систему країни. Це може викликати руйнування її стабільності.

За підсумками 2008-2009 рр. правоохоронні органи відзначають зростання злочинів, у зв'язку з економічною кризою й прогнозують збереження такої тенденції в 2010 році. За оцінками правоохоронців все частіше підприємці застосовують незаконну конвертацію коштів у готівку з використанням фіктивних договорів з компаніями, які створені виключно для таких цілей.

На сьогодні незаконна конвертація безготівкових коштів залишається досить прибутковим і розповсюдженим видом нелегального бізнесу для обслуговування організованої злочинності. Ключовою ланкою в цьому процесі є фірми з ознаками фіктивності, які реєструються на підставних осіб. Одним з основних завдань, які переслідують організатори таких суб'єктів господарювання під час їх реєстрації та використання, є уникнення кримінальної відповідальності. Для цього в якості керівників фіктивних фірм оформлюють підставних осіб.

Фіктивні фірми практично нічим не відрізняються від легальних суб'єктів підприємницької діяльності, однак найчастіше вони реєструються із використанням ідентифікаційних даних незаможних громадян, людей похилого віку. А операція по переведенню коштів у готівку сама по собі є законною операцією. Але серед зловмисників переведення у коштів готівку використовується як ефективний прийом при реалізації схем відмивання коштів.

Сьогодні можна стверджувати, що всі ці явища відбуваються не по стихійному сценарію. Фіктивні фірми створюються групами осіб, які мають досвід у цій діяльності й тісно пов'язані з фінансовими установами. При цьому рахунки таких підприємств найчастіше відкриваються саме в підконтрольних банківських установах, де можливо повністю контролювати грошові потоки, які проходять через так звані «транзитні» фірми. За рахунок цього забезпечується максимальний захист коштів, які надходять від клієнтів на рахунки таких підприємств.

Хочеться відмітити, що ефективність системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом насамперед полягає у необхідності тісної взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів і Держфінмоніторингу, як спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу.

Тобто, ефективне функціонування системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, в тому числі, за допомогою зняття готівки (як одного з елементів схем відмивання), може бути лише при узгодженому функціонуванні механізму кримінально-правового контролю й механізму фінансового моніторингу.

5. УЗАГАЛЬНЕНІ МАТЕРІАЛИ

5.1. Розгляд правоохоронними органами узагальнених матеріалів

Порядок надання Держфінмоніторингом узагальнених матеріалів щодо підозрілих фінансових операцій та отримання інформації про їх опрацювання врегульовано спільними наказами Держфінмоніторингу з правоохоронними органами.

Експертна комісія Держфінмоніторингу з розгляду узагальнених матеріалів, підготовлених до передачі правоохоронним органам, за наявності достатніх підстав, приймає рішення щодо направлення таких матеріалів до правоохоронних органів. До участі в засіданнях експертної комісії залучаються як експерти – спеціалісти підрозділів правоохоронних органів.

Слід зазначити, що у 2009 році, до Порядку надання та розгляду узагальнених матеріалів, затвердженого міжвідомчим наказом Держфінмоніторингу та правоохоронних органів, внесено зміни, які значно удосконалили процедуру підготовки та передачі узагальнених матеріалів.

Щодня до інформаційної бази Держфінмоніторингу в середньому надходить 3 тисячі повідомлень про фінансові операції, які можуть бути пов'язані з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму.

Основними об'єктами уваги Держфінмоніторингу залишаються операції з незаконного виведення коштів за кордон, операції з переведення безготівкових коштів у готівку («конвертаційні» операції), операції нерезидентів з цінними паперами, купівлею - продажем землі, операції, що є предметами запитів правоохоронних органів, інших ПФР.

За результатами проведеного аналізу отриманих повідомлень Держфінмоніторингом у 2009 році підготовлено та направлено до правоохоронних органів **1 134** матеріали, з них **626** узагальнених та **508** додаткових матеріалів. Вказані матеріали були підготовлені на основі **180 768** повідомлень щодо фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу.

З них направлено до:

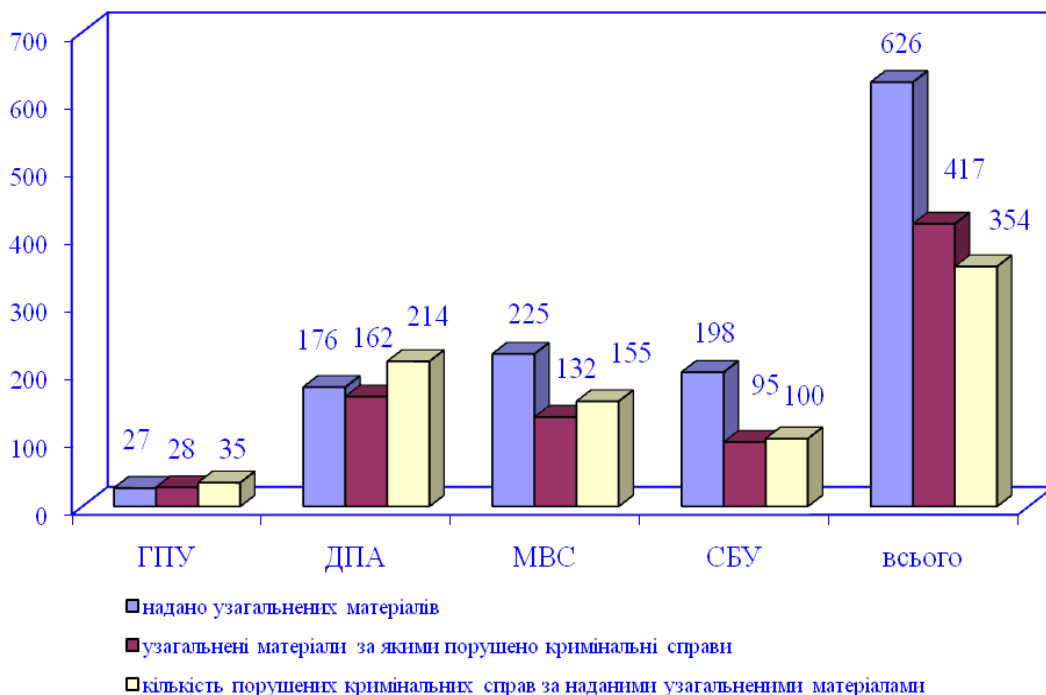
- Генеральної прокуратури України (ГПУ) – **41**;
- Державної податкової адміністрації України (ДПА) – **350**;
- Міністерства внутрішніх справ України (МВС) – **375**;
- Служби безпеки України (СБУ) – **368**.

Сума можливої легалізації – **59,9 млрд. грн.**

Крім того, було передано до правоохоронних органів **282** узагальнених матеріалів, фінансові операції в яких пов'язані із зняттям готівки на загальну суму **32,4 млрд. грн.**

Відповідно до інформувань правоохоронних органів, що надійшли у 2009 році, у результаті розслідування кримінальних справ, правоохоронними органами накладено арешт на грошові кошти та інше майно на загальну суму **4819, 2млн. грн.** (з них – **4 665,9 млн. грн.** – цінні папери) та вилучено на суму **742,2 млн. грн.** (з них – **690 млн. грн.** – цінні папери).

Розгляд узагальнених матеріалів правоохоронними органами за 2009 рік

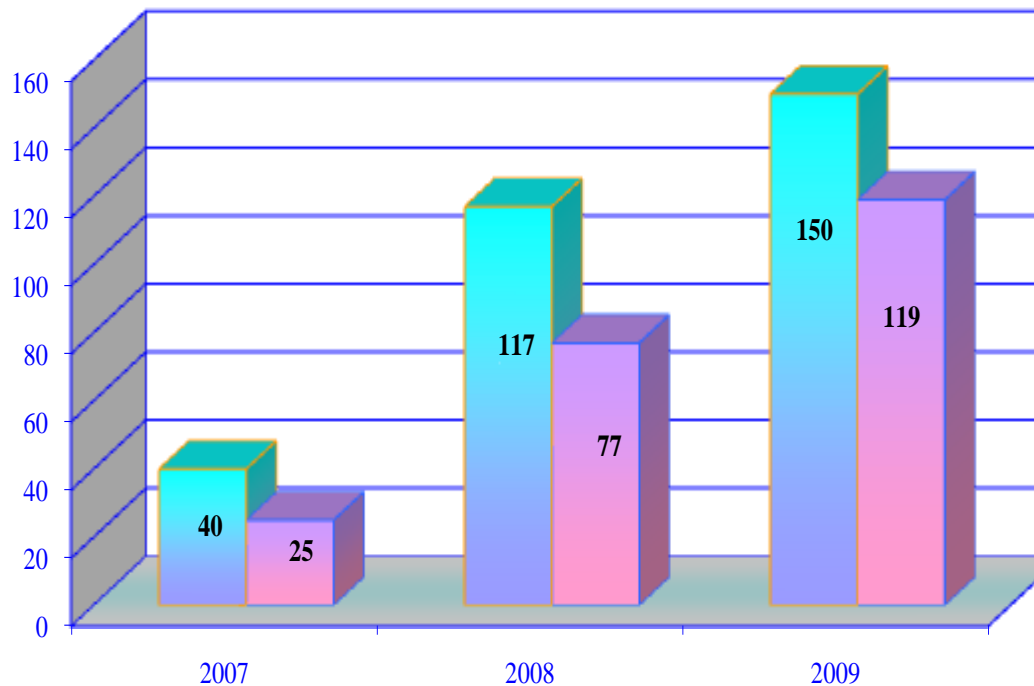
Поряд з цим, за результатами перевірки **417** узагальнених матеріалів (з врахуванням переданих у період 2003-2008 років):

- порушено **162** кримінальні справи та **255** матеріалів використано у **342** кримінальних справах.

- **150** кримінальних справ направлено до суду.

Інші кримінальні справи знаходяться на стадії розслідування.

Динаміка розгляду направлених до суду кримінальних справ

Слід зазначити, що кількість направлених до суду кримінальних справ у 2009 році (з врахуванням переданих у період 2003-2008 років) збільшилась порівняно з 2008 роком в 1,3 рази. Одночасно збільшилась і кількість розглянутих судами кримінальних справ та винесених вироків по цим справам – 1,5 рази.

Розгляд правоохоронними органами узагальнених матеріалів у 2003-2009 роках

ПОКАЗНИК	2009 рік					всього за 2003-2009 роки				
	ГПУ	ДПА	МВС	СБУ	всього	ГПУ	ДПА	МВС	СБУ	всього
Передано УМ	27	176	225	198	626	228	790	813	905	2736
УМ, за якими порушено кримінальні справи (або використано при порушенні) *	28	162	132	95	417	180	511	370	283	1344
УМ, за якими відмовлено в порушенні кримінальних справ на підставі статті 6 Кримінально-процесуального кодексу України *	31	120	84	78	313	85	273	250	150	758

ПОКАЗНИК	2009 рік					всього за 2003-2009 роки				
	ГПУ	ДПА	МВС	СБУ	ВСЬОГО	ГПУ	ДПА	МВС	СБУ	ВСЬОГО
Кількість порушених кримінальних справ за наданими УМ (або в яких використовуються УМ) *	35	214	155	100	504	157	601	414	282	1454
Направлено до суду кримінальних справ *	13	78	38	21	150	31	164	89	43	327
з них розглянуто судами та винесено вирок *	11	65	32	11	119	24	114	55	31	224

* - у відомостях щодо прийнятих рішень за результатом розгляду узагальнених матеріалів за 2009 рік відображається також інформація по узагальнених матеріалах переданих протягом 2003-2009 років

5.2. Приклади вироків суду.

Держфінмоніторингом від суб'єктів первинного фінансового моніторингу отримано повідомлення про проведення протягом 2005-2007 фінансових операцій ПП «Е» та ПП «К» на загальну суму 0,92 млн. грн., що підлягають фінансовому моніторингу.

Окрім цього, отримано інформацію що спільними діями правоохоронних органів встановлено факт привласнення та розтрати державних коштів у особливо великих розмірах та їх подальшої легалізації.

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» підготовлені узагальнені матеріали про фінансові операції, які пов'язані з отриманням грошових коштів ПП «Е» від громадянина «Ш» у вигляді внесків до статутного фонду.

Відомості, викладені в узагальнених матеріалах перевірялись у ході досудового слідства в кримінальній справі порушеній органом внутрішніх справ у Волинській області відносно директора ПП «Е» за ознаками привласнення майна шляхом зловживання службовим становищем, службового підроблення та легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

З урахуванням матеріалів Держфінмоніторингу було встановлено, що директор приватного підприємства «Е», знаючи про виділення бюджетних коштів для реконструкції Державного підприємства, діючи за попередньою змовою з директором цього підприємства, головним бухгалтером, директором приватного підприємства «К» та іншими фізичними особами, організував розкрадання бюджетних коштів у розмірі **249,9 тис. грн.**

Так, в акт приймання виконаних підрядних робіт та в довідку про вартість цих робіт були внесені завідомо неправдиві відомості стосовно вартості реконструкції Державного підприємства.

Таким чином, роботи зазначені в документації, виконані не були. Гроші, які були перераховані на рахунок приватного підприємства були зняті готівкою.

Фігурантам справи було пред'явлено обвинувачення та справу направлено до суду.

У ході судового розгляду справи та дослідження зібраних органами досудового слідства доказів вини підсудних доведено повністю та встановлено, що їх діями державі було нанесено матеріальних збитків на суму більше **1,5 млн. грн.** (з яких 387,8 тис. грн. було добровільно відшкодовано обвинуваченими в ході досудового слідства).

Суд Волинської області засудив шістьох підсудних, визнав їх винними: директора ПП «Е» - у шахрайських діях та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, двох підсудних - у привласненні майна шляхом зловживання службовим становищем, службовому підробленні, трьох підсудних визнано винними у зловживанні владою або службовим становищем з засудженням них до різних видів покарань, у тому числі до реального позбавлення волі.

Також рішенням суду зобов'язано підсудних відшкодувати розмір збитків в дохід держави, який залишився невідшкодованим у частці, відповідно до ступеня їхньої вини на загальну суму **1,1 млн. грн.**

6. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

6.1. Розвиток ЄІС ФМ

Згідно статті 13 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» одними з основних завдань Держфінмоніторингу, що визначають напрямки створення, функціонування та розвитку його інформаційних систем є:

- збір, обробка і аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;
- створення та забезпечення функціонування єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів і фінансуванню тероризму.

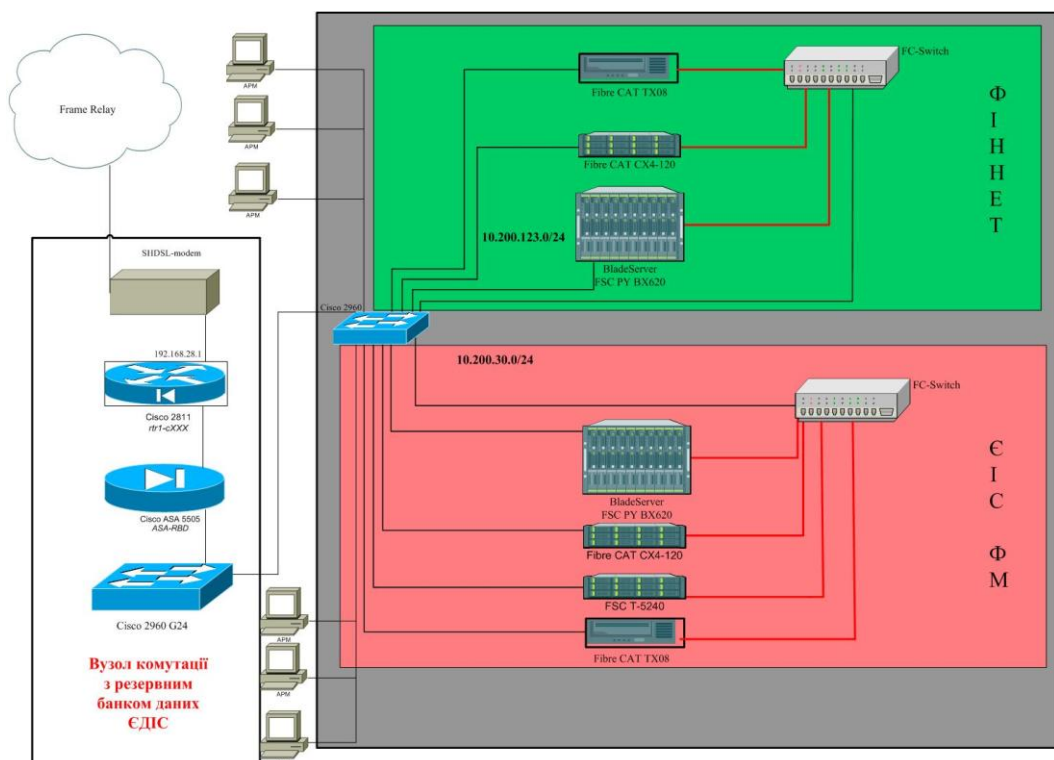
Відповідно до цих завдань розвиток інформаційних систем Держфінмоніторингу здійснюється у двох напрямках створення:

- Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму (ЄІС ФМ);
- Захищеної мультисервісної автоматизованої корпоративної системи (ФІННЕТ).

В рамках реалізації проекту технічної допомоги MOLI-UA-2 для забезпечення високої надійності функціонування ЄІС ФМ та ФІННЕТ у 2009 році було створено резервний банк даних.

Загальна інформаційна модель резервного банку ФІННЕТ та ЄІС ФМ.

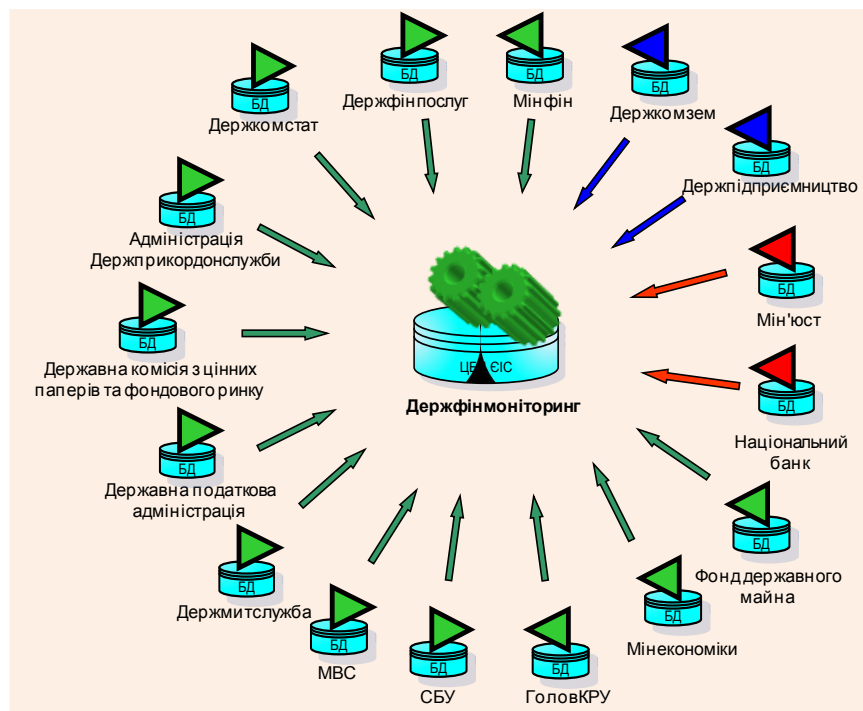

ЄДИНА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЄІС ФМ.

У 2009 році продовжувалась промислова експлуатація Єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Введено в промислову експлуатацію функціональну підсистему ЄІС ФМ у Міністерстві фінансів України.

З метою забезпечення підвищення ефективності обробки великих обсягів даних на функціональних підсистемах Держмитслужби, Державної податкової адміністрації, Міністерства внутрішніх справ, Адміністрації Держприкордонслужби та Держкомстату в рамках реалізації проекту технічної допомоги MOLI-UA-2 розширено дисковий простір, шляхом встановлення додаткових дискових масивів сумісних з діючим обладнанням.

Протягом поточного року до функціональних підсистем державних органів – суб'єктів ЄІС ФМ направлено та оброблено більше 2,6 млн. запитів про отримання додаткової інформації щодо осіб – учасників фінансових операцій, що підлягають моніторингу, або об'єктів таких операцій.

Структура ЄІС ФМ

6.2. Створення автоматизованої корпоративної системи ФІННЕТ

Для забезпечення функцій, покладених на Центральний апарат та регіональні відділи Держфінмоніторингу, у 2009 році впроваджено в

експлуатацію Захищену мультисервісну автоматизовану корпоративну систему Держфінмоніторингу (ФІННЕТ).

Захищена мультисервісна автоматизована корпоративна система Держфінмоніторингу має ключове значення для інформатизації діяльності комітету та забезпечує умови для прийняття керівництвом Держфінмоніторингу та його структурних підрозділів раціональних, узгоджених та ефективних управлінських рішень, підвищення ефективності їх діяльності на основі результатів комплексної автоматизованої обробки оперативних, статистичних, нормативно-довідкових, аналітичних та експертних даних, отриманих із різних джерел.

В 2009 році отримано атестати відповідності комплексної системи захисту інформації ФІННЕТ до вимог нормативних документів системи технічного захисту інформацій в Україні.

7. РЕГІОНАЛЬНІ ПІДРОЗДІЛИ

7.1. Взаємодія з суб'єктами первинного фінансового моніторингу (СПФМ)

Взаємодія регіональних відділів Держфінмоніторингу з фінансовими посередниками на регіональному рівні у 2009 році проводилася за такими напрямками:

- ведення реєстру діючих суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- уточнення інформації про суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- визначення проблемних питань з метою оперативного їх вирішення методологічним шляхом;
- надання методичної допомоги шляхом консультацій та письмових роз'яснень;
- проведення навчальних регіональних семінарів.

У рамках цієї роботи протягом звітного періоду фахівцями Комітету із залученням регіональних відділів було проведено **304** освітніх заходи (семінари, «круглі столи»). У зазначених освітніх заходах прийняло участь **7 993** представники суб'єктів первинного фінансового моніторингу, державних і правоохоронних органів.

Поряд з цим регіональними відділами за звітний період було надано **5 169** роз'яснень (консультацій) суб'єктам первинного фінансового моніторингу та їх відокремленим структурним підрозділам щодо чинного законодавства та з питань організації первинного фінансового моніторингу.

7.2. Взаємодія з регіональними підрозділами державних органів

У 2009 році регіональними відділами Держфінмоніторингу:

- на місцевому рівні укладено **40** актів (угоди, меморандуми, протоколи) про взаємодію та інформаційний обмін з територіальними правоохоронними та іншими державними органами, а також підписано **25** додаткових протоколів до раніше укладених угод;
- у рамках налагодження взаємодії, супроводження узагальнених матеріалів проводяться робочі зустрічі з керівництвом правоохоронних та інших державних органів, територіальних органів регулювання і нагляду;

- з метою координації дій суб'єктів первинного фінансового моніторингу, організовано і проведено в регіонах **285** освітніх заходів для фахівців у сфері фінансового моніторингу, в яких взяли участь **7 223** особи.

7.3. Взаємодія з регіональними підрозділами правоохоронних органів

Станом на кінець звітного року на розгляді в регіональних підрозділах правоохоронних органів, знаходиться **2 066** узагальнених матеріалів – майже 75,5 % із загальної кількості направлених матеріалів. Найбільше УМ знаходиться в правоохоронних органах:

м. Києва	–	410
Дніпропетровської області	–	219
Луганської області	–	191
Донецької області	–	150
Миколаївській області	–	129
Одеської області	–	123

Узагальнені матеріали, передані Держфінмоніторингом до правоохоронних органів, станом на 31.12.2009

Назва регіону	ГПУ	ДПАУ	МВС	СБУ	Всього
АР Крим та м. Севастополь	3	23	17	24	67
Вінницька	2	7	6	12	27
Волинська	1	10	4	10	25
Дніпропетровська	17	89	60	53	219
Донецька	42	53	30	25	150
Житомирська	5	7	23	6	41
Закарпатська	4	6	9	6	25
Запорізька	11	28	28	23	90
Івано-Франківська	2	3	7	6	18
Київська	12	27	26	25	90
Кіровоградська	0	19	18	1	38
Луганська	11	87	39	54	191
Львівська	6	27	29	23	85
Миколаївська	6	66	42	15	129
Одеська	9	39	38	37	123
Полтавська	3	15	18	4	40
Рівненська	1	9	7	10	27
Сумська	3	4	6	0	13
Тернопільська	4	8	4	9	25
Харківська	5	23	25	26	79
Херсонська	3	11	12	8	34
Хмельницька	0	9	8	8	25
Черкаська	3	17	8	11	39

Назва регіону	ГПУ	ДПАУ	МВС	СБУ	Всього
Чернівецька	0	7	7	15	29
Чернігівська	0	9	10	8	27
м. Київ	39	136	143	92	410
Разом	192	739	624	511	2066
Центральний апарат	36	51	189	394	670
Всього:	228	790	813	905	2736

8. МІЖВІДОМЧА ВЗАЄМОДІЯ

8.1. Взаємодія з регуляторами та іншими державними органами

Комітет продовжує співпрацювати з регуляторами та іншими державними органами у сфері протидії відмиванню коштів та боротьбі з фінансуванням тероризму.

Протягом звітного року співробітництво здійснювалось за наступними основними напрямками:

- надання щомісячних аналітичних оглядових листів щодо активності суб'єктів первинного фінансового моніторингу, нагляд та регулювання за якими здійснює Національний банк України, Держфінпослуг та Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку;

- надання Національному банку України, Держфінпослуг та Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку інформації про можливі випадки порушень суб'єктами законодавства у сфері протидії відмиванню доходів та переліку суб'єктів, які не надсилають до Держфінмоніторингу повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;

- погодження проектів актів, підготовлених Національним банком України, Держфінпослуг та Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Одним з аспектів міжвідомчої взаємодії та співпраці є укладання та реалізація міжвідомчих угод про співробітництво з правоохоронними органами, органами регулювання і нагляду, державними органами та іншими організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Так, відповідно до підписаних спільних угод та протоколів, Держфінмоніторинг щоквартально отримував від Національного банку України, Держфінпослуг та Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку наступну інформацію:

- переліки суб'єктів первинного фінансового моніторингу у розрізі видів суб'єктів, що відносяться до сфери регулювання і нагляду Держфінпослуг та Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку;
- список банків та перелік операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України;
- відомості щодо перевірки Національним банком України, Держфінпослуг та Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

8.2. Координація дій суб'єктів фінансового моніторингу

Координація Держфінмоніторингом діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу передбачає здійснення безпосереднього, або через інші державні органи впливу на СПФМ та їх регулювання в частині нормативного забезпечення.

1. Для приведення у відповідність із законодавством у сфері фінансового моніторингу діяльності суб'єктів Держфінмоніторинг здійснює:

- підготовку та направлення аналітичних оглядів до суб'єктів державного фінансового моніторингу з аналізом ефективності заходів, що вживаються суб'єктами первинного фінансового моніторингу для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів і фінансуванню тероризму;
- надання державним регуляторам інформації про можливі випадки порушень суб'єктами первинного фінансового моніторингу законодавства у сфері протидії відмиванню коштів та переліку суб'єктів, які не надсилають до Держфінмоніторингу повідомлень про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;
- складання протоколів про адміністративні правопорушення на посадових осіб суб'єктів за порушення, що виявлені Держфінмоніторингом при надання суб'єктами інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;
- розгляд питань в рамках роботи робочої групи з проблемних питань небанківських установ;
- надання консультації за телефоном «гарячої» лінії зв'язку;
- проведення навчальних семінарів для суб'єктів первинного фінансового моніторингу;
- участь в навчальному процесі Навчального – методичного центру Держфінмоніторингу, інше.

2. Для приведення у відповідність законодавства та узгодження процедур Комітет здійснює погодження нормативно-правових актів суб'єктів державного фінансового моніторингу.

3. Для установлення взаємозв'язку між Держфінмоніторингом, державними регуляторами та фінансовими установами, Держфінмоніторинг здійснює:

- організаційне забезпечення функціонування міжвідомчої робочої групи з дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом;

- організаційне забезпечення функціонування робочої групи з розгляду проблемних питань суб'єктів первинного фінансового моніторингу – небанківських установ та аналізу ефективності заходів, що вживаються ними для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів і фінансуванню тероризму;

- співпрацю з саморегульвними організаціями.

Так, протягом 2009 року до державних регуляторів надіслано:

- 12 оглядових листів щодо ефективності заходів суб'єктів первинного фінансового моніторингу до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР);

- 12 оглядових листів щодо ефективності заходів суб'єктів первинного фінансового моніторингу до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (ДКРРФП);

- 12 оглядових листів щодо ефективності заходів суб'єктів первинного фінансового моніторингу до Національного банку України (НБУ).

Поряд з цим, Держфінмоніторинг здійснював погодження нормативних документів суб'єктів державного фінансового моніторингу, які стосуються виконання базового Закону, серед них:

- 1 нормативно-правовий акт НБУ;
- 11 нормативно-правових актів ДКЦПФР;
- 3 нормативно-правових акти ДКРРФП;
- 1 нормативно-правовий акт Мінфіну.

Одночасно, постійно вживаються заходи щодо виявлення випадків несвоечасного подання повідомлень суб'єктами первинного фінансового моніторингу. У разі виявлення зазначених випадків Держфінмоніторингом забезпечується направлення такої інформації до державних регуляторів, Національного банку України, Держфінпослуг та ДКЦПФР, з метою прийняття відповідних заходів з регулювання та нагляду.

Держфінмоніторинг у 2009 році виявив та направив до Держфінпослуг інформацію про підозру щодо порушення вимог статті 5

базового Закону в частині неподання **354** страховими установами Держфінмоніторингу повідомлень про фінансові операції з ознаками обов'язкового фінансового моніторингу.

Аналогічні відомості щодо **210** порушників з числа професійних учасників ринку цінних паперів направлені Держфінмоніторингом і до Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

На виконання статті 12¹ Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» Держфінмоніторинг у 2009 році тричі одержував від МЗС інформацію про Зміни до Переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності.

Відповідно до Порядку формування переліку осіб, пов'язаних з терористичною діяльністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України за № 751 від 25 травня 2006 р. Держфінмоніторинг наказами від 19.03.2009 № 34 та від 21.05.2009 № 58, 03.09.2009 № 118 затвердив Зміни до Переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності.

Згідно з вимогами наказу Держфінмоніторингу «Про затвердження Порядку доведення до суб'єктів первинного фінансового моніторингу переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності» від 26 квітня 2006 року № 84 зазначені Зміни до Переліку було доведено Держфінмоніторингом до відома **4 579** суб'єктів фінансового моніторингу, із них:

- **186** суб'єктам – банківським установам;
- **4 385** суб'єктам – небанківським установам;
- **8** суб'єктам – державним органам (Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, Національному банку України, Службі безпеки України, Міністерству закордонних справ України, Держмитслужбі, Міністерству транспорту та зв'язку України та Адміністрація державної прикордонної служби України).

8.3. Діяльність міжвідомчої робочої групи

В рамках роботи Міжвідомчої робочої групи з дослідження методів та тенденцій у відмиванні доходів, одержаних злочинним шляхом, створеної відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 02.10.2003 № 1565 з метою сприяння обміну інформацією між державними органами, задіяними у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму, та координації роботи цих державних органів, протягом 2009 року проведено 12 засідань.

На засіданнях міжвідомчої робочої групи розглянуто ряд важливих та проблемних питань, зокрема:

- щодо запобігання використанню цінних паперів (векселів) у схемах легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;
- щодо результатів розгляду отриманої Держфінмоніторингом від банків та інших фінансових установ інформації про операції, що стали об'єктом фінансового моніторингу, зокрема, за запитам Держфінмоніторингу про надання додаткової інформації, пов'язаної з фінансовими операціями, що стали об'єктом фінансового моніторингу, та щодо результатів опрацювання правоохоронними органами узагальнених матеріалів, підготовлених Держфінмоніторингом на основі цієї інформації;
- звіт щодо оцінки ефективності діяльності національної системи боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму за 2007 - 2008 роки;
- щодо підсумків III раунду оцінок експертами MONEYVAL національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.
- щодо стану виконання Програми взаємодії Національного банку України, Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Держфінмоніторингу, Державної податкової адміністрації України щодо своєчасного виявлення операцій, здійснених з порушенням законодавства у банківській сфері на 2007-2008 роки;
- щодо визначення юридичного статусу узагальнених матеріалів та впровадження єдиної методики їх відпрацювання правоохоронними органами;
- щодо Плану імплементації рекомендацій експертів Спеціального комітету Ради Європи (MONEYVAL) за результатами III раунду оцінки ефективності функціонування системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму в Україні;
- щодо проведеного аналізу причин та умов, що сприяють легалізації (відмиванню) доходів, одержаних внаслідок службових злочинів (під час розподілу земельних ресурсів, у сфері будівництва, при реалізації проектів, що фінансуються з державного бюджету, тощо), у тому числі хабарництва, з урахуванням, зокрема, способів, засобів, місць вчинення та концентрації таких злочинів;
- щодо проблемних питань, які виникають у практичній діяльності правоохоронних органів в ході дослідчої перевірки злочинів, пов'язаних з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму, та досудового слідства в таких кримінальних справах, зокрема, щодо отримання документів та інформації, необхідних для розслідування кримінальних справ, порушених за такими злочинами, та пропозиції щодо їх вирішення, та інші питання.

Слід зазначити, що Державний комітет фінансового моніторингу України протягом 2009 року приймав участь у роботі Міжвідомчої постійно діючої групи з питань протидії та запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом при Генеральній прокуратурі України, яка забезпечувала:

- системне відстеження стану роботи правоохоронних органів з виявлення, розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- збирання та узагальнення інформації, шляхів і злочинних схем, що використовуються для проведення операцій по легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом;
- напрацювання комплексу заходів правоохоронних та інших державних органів стосовно запобігання зрощенню організованих злочинних угруповань, корумпованих державних службовців із використанням кредитно-банківських установ;
- впровадження єдиної методології та підходів до оцінки ефективності дій та обліку роботи;
- підготовка пропозицій щодо вдосконалення взаємодії між правоохоронними та іншими державними органами;
- розробка та внесення змін до нормативно-правових актів з питань протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Окрім цього, за сприянням МРГ, фахівцями правоохоронних органів (МВСУ та ГПУ), підготовлено Методичні рекомендації щодо виявлення, розкриття та розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України).

8.4. Методичне забезпечення, навчання суб'єктів фінансового моніторингу

Основним напрямом методичного забезпечення у 2009 році стала розробка методичних рекомендацій для банківських установ, які стосувались: підготовки та надання інформації, пов'язаної зі здійсненням фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу – банківськими установами; управління ризиками банку у сфері запобігання та протидії (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму, пов'язаними з персоналом; основних ризиків, пов'язаних з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму при здійсненні банківськими установами переказів коштів.

Проаналізовано помилки, що були допущені суб'єктами первинного фінансового моніторингу – небанківськими установами при поданні інформації, за результатами підготовлені Методичні рекомендації щодо заповнення форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу.

З метою методичного забезпечення суб'єктів фінансового моніторингу Держфінмоніторингом організовано та проведено **304** навчальних заходів, у яких взяли участь **7 993** представники.

Поряд з цим, протягом звітного періоду Держфінмоніторингом було здійснено наступне:

- підготовлено та направлено **5 169** листів-відповідей методичного характеру на запити суб'єктів фінансового моніторингу;

- надано у рамках роботи «гарячої лінії» для фінансових посередників щоденно 25 - 30 консультацій з питань застосування законодавства у сфері запобігання та протидії відмивання коштів та боротьби з фінансуванням тероризму;

- здійснено роботу щодо удосконалення структури офіційного Веб-сайту Держфінмоніторингу, його впорядкування та систематизації. Зокрема, розглянуто Регламент висвітлення на офіційних Веб-сайтах органів виконавчої влади виконання Державної цільової програми інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 роки та питань євроатлантичної інтеграції України, та внесено зміни до структури Веб-сайту Держфінмоніторингу, з метою включення нової рубрики «Євроатлантична інтеграція», яка складається із підрозділів: «Офіційні документи», «Інформаційні матеріали» та «Корисні посилання».

Також протягом звітного періоду постійно оновлювалась інформація на Веб-сайті Держфінмоніторингу. Зокрема, розміщувались міжнародні рекомендації і стандарти, повідомлення рекомендаційного та роз'яснювального характеру для суб'єктів первинного фінансового моніторингу по найбільш поширеним проблемним питанням, які виникають при виконанні вимог законодавства з питань фінансового моніторингу та інші методичні рекомендації.

Поряд з цим, Держфінмоніторингом підготовлено наказ Держфінмоніторингу від 15.10.2009 № 147 «Про внесення змін до Вимог до кваліфікації працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу, відповідального за проведення фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму», який набрав чинності 11 січня 2010 року та зареєстрований Міністерством юстиції України 22.12.2009 року за № 1238/17254.

Вимоги цього нормативного акту стосуються суб'єктів первинного фінансового моніторингу небанківських установ, зокрема регулювання та

нагляд за діяльністю яких здійснюють Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку та Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.

Прийнятим наказом вдосконалено нормативно-правове регулювання суб'єктів первинного фінансового моніторингу, забезпечено реалізацію положень 40 Рекомендацій FATF та Директиви Європейського Парламенту та Ради 2005/60/ЄС від 26 жовтня 2005 року про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму, а також враховано зауваження, зазначені у Звіті за результатами III раунду оцінки України експертами MONEYVAL.

Зазначеним наказом внесено зміни до Вимог до кваліфікації працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу (крім банків), відповідального за проведення фінансового моніторингу (далі – відповідальний працівник) у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, які затверджені наказом Держфінмоніторингу від 12.05.2003 №46.

Зміни передбачають, зокрема:

- положення, які встановлюють вимоги до кваліфікації відповідального працівника щодо рівня освіти, досвіду роботи, до комплексу знань та володіння навичками для застосування в практичній діяльності;
- форми проходження навчання відповідального працівника;
- визначення понять «довгострокове підвищення кваліфікації», «короткострокове підвищення кваліфікації»;
- встановлення загальних вимог до ділової репутації відповідального працівника;
- рівня посади яку повинен обіймати відповідальний працівник;
- вдосконалення порядку підвищення кваліфікації відповідального працівника.

Крім цього, протягом 2009 року проведено чотири засідання Робочої групи з розгляду проблемних питань суб'єктів первинного фінансового моніторингу – небанківських установ та аналізу ефективності заходів, що вживаються ними для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів і фінансуванню тероризму, на яких розглядалися проблемні питання щодо організації та проведення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

9. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ

Штатна чисельність Навчально-методичного центру - **25** осіб, залучено до викладання **73** викладачі, з них - **2** доктори наук, **2** - професори, **11** - доценти, **23** - кандидати наук.

У 2009 році Навчально-методичним центром було здійснено наступне:

- Проведено навчання **544** фахівців за рахунок загального фонду Державного бюджету України, в тому числі:

- представників суб'єктів державного фінансового моніторингу - **284** особи;

- представників правоохоронних та судових органів - **260** осіб; та **58** відповідальних осіб суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

- Протягом 2009 року було укладено договір про співробітництво щодо атестації фахівців з фінансового моніторингу з Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку у зв'язку з визначенням Навчально-методичного центру екзаменаційним центром з проведення кваліфікаційного іспиту фахівців з питань фінансового моніторингу професійних учасників ринку цінних паперів (рішення ДКЦПФР від 16.09.2009 № 1075 «Про внесення змін до рішення Комісії від 04.03.2004 року № 74»).

- Також були укладені угоди про співробітництво з Міжнародним учбово-методичним центром фінансового моніторингу (Російська Федерація) та Центральним-Східним Європейським Інститутом з фінансового моніторингу (Республіка Польща). Підписання таких угод сприятиме більш ефективній підготовці висококваліфікованих спеціалістів з питань здійснення фінансового моніторингу та забезпечить єдиний підхід щодо реалізації освітніх заходів, з урахуванням вимог міжнародних стандартів. За умовами укладених угод учбові заклади обмінюватимуться досвідом у сфері боротьби з відмиванням злочинних доходів та фінансуванням тероризму, проводитимуть науково-дослідні розробки, реалізуватимуть освітні програми та інші інформаційно-аналітичні системи у цій сфері тощо.

Більше того, угодою про співробітництво із Міжнародним учбово-методичним центром фінансового моніторингу Російської Федерації передбачено реалізацію програм технічного сприяння у розвитку національних систем країн-учасниць та спостерігачів Євразійської групи по запобіганню легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму.

- Протягом року спільно з Наступним проектом з питань боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму в Україні (MOLI-UA-2) були підготовлені та проведені **3** навчальні семінари за участю міжнародних експертів для співробітників прокуратури, для небанківських наглядових органів, правоохоронних органів, суб'єктів первинного фінансового моніторингу, а також організовано та проведено конференцію «Боротьба з

відмиванням грошей та фінансуванням тероризму – нові технологічні завдання – підхід країн центральної та східної Європи».

- 28 травня 2009 року спільно з Держфінмоніторингом проведено навчальний семінар «Актуальні питання організації системи фінансового моніторингу банківської установи» для відповідальних працівників з фінансового моніторингу обласних дирекцій ВАТ «Райфайзен банк Аваль».

- Представники Навчально-методичного центру взяли участь у Міжнародному семінарі з банківського нагляду у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму, який проводився Євразійською групою 2-3 листопада 2009 року в м. Кишинів (Республіка Молдова).

- 21 грудня 2009 року проведено Науково-практичну конференцію «Критерії ефективності функціонування системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Оцінка ризиків».

- Представник Навчально-методичного центру взяв участь у 11-му Пленарному засіданні ЄАГ та засіданнях Робочих груп ЄАГ 7-9 грудня 2009 року, які відбувались у м. Гуйлинь (Китай).

- У листопаді 2009 року організовано навчальний візит фахівців Національного Банку та Служби з нагляду та регулювання фінансового ринку Киргизької Республіки в Україну.

10. МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ

Однією з важливих складових діяльності Держфінмоніторингу є налагодження конструктивної співпраці з міжнародними установами та іноземними партнерами, на які світовою спільнотою покладено відповідальність організації ефективної протидії відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

10.1. Робота з міжнародними організаціями

Протягом звітнього періоду Держфінмоніторинг активно співпрацював з провідними міжнародними організаціями та установами, які опікуються питаннями протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, такими як Група з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF), регіональні організації за типом FATF - Спеціальний комітет Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL) та Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів та

фінансуванню тероризму (ЄАГ), Рада Європи та Європейська Комісія, Управління ООН з питань наркотиків та злочинності, Егмонтська група підрозділів фінансової розвідки світу, Світовий банк, Міжнародний Валютний Фонд тощо.

Взаємодія з міжнародними організаціями:

Протягом 2009 року представниками Держфінмоніторингу здійснено 22 закордонних відрядження, прийнято 24 делегації іноземних ПФР та представників іноземних установ і міжнародних організацій.

Держфінмоніторинг, як спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань фінансового моніторингу, відповідно до покладених на нього завдань, укладає міжнародні договори міжвідомчого характеру (меморандуми про взаєморозуміння) з підрозділами фінансових розвідок іноземних країн.

Так, з початку діяльності, станом на кінець 2009 року Держфінмоніторингом підписано 48 Меморандумів про взаєморозуміння з іноземними ПФР, включаючи 17 Меморандумів з ПФР країн-членів ЄС та 18 Меморандумів з ПФР країн-членів НАТО.

10.1.1. Співробітництво з FATF

Протягом 2009 року представники Держфінмоніторингу брали активну участь у заходах, організованих Групою з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF).

Так, делегація Держфінмоніторингу двічі брала участь у засіданнях Регіональної Контрольної Групи FATF для Європи/Євразії. З метою участі у засіданнях у жовтні 2009 року делегація Держфінмоніторингу відвідала м. Париж, Французька Республіка, а у грудні 2009 року - м. Страсбург, Французька Республіка.

Крім того, протягом 2009 року Держфінмоніторинг направив на адресу Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) 3 Звіти щодо прогресу України в сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, річний звіт Комітету за 2008 рік, а також інформував відповідні організації щодо прийняття нового Закону про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

10.1.2. Співробітництво з Егмонтською Групою

Представники Держфінмоніторингу на постійній основі беруть участь у Пленарних засіданнях та засіданнях робочих груп Егмонтської групи. Так, протягом звітного періоду представники Держфінмоніторингу взяли участь у засіданнях Робочої групи із залучення нових членів, Робочої групи з питань інформаційних технологій, Операційної робочої групи, Правової робочої групи, Тренінгової робочої групи, а також в засіданні Егмонтського комітету, які відбувалися в м. Доха, Держава Катар та м. Куала-Лумпур, Малайзія.

10.1.3. Співробітництво з Радою Європи / Європейською Комісією

У рамках співробітництва з Радою Європи експерти Держфінмоніторингу, починаючи з 2002 року на постійній основі беруть участь у пленарних засіданнях Комітету MONEYVAL, що відбуваються тричі на рік.

Успішно та дієво відбувалася імплементація Наступного проекту технічної допомоги у сфері ПВК/БФТ в Україні (MOLI-UA-2), що впроваджувався Радою Європи та фінансувався Європейською Комісією. Зокрема, протягом звітного періоду проведено 1 міжнародний семінар та відбулося заключне засідання Наглядової ради, протягом якого проект було офіційно завершено.

10.1.4. Співробітництво з Євразійською групою

Відповідно до Указу Президента України від 30 вересня 2004 року № 1156/2004, Держфінмоніторинг визначено відповідальним за співробітництво з Євразійською групою.

Експерти Держфінмоніторингу на постійній основі беруть участь у засіданнях всіх робочих груп та заходах ЄАГ.

Протягом 2009 року представники Держфінмоніторингу взяли участь у засіданні Тимчасової робочої групи з розробки операційного посібника із запровадження та використання рекомендацій FATF у державах-членах ЄАГ та у семінарі з типологій у м. Москва, Російська Федерація (жовтень 2009 року), а також в 10-му та 11-му Пленарних засіданнях ЄАГ, які відбулися у м. Санкт-Петербург, Російська Федерація (червень 2009 року) та у м. Гуйлінь, Китайська Народна Республіка (грудень 2009 року).

10.1.5. Інші міжнародні заходи

Упродовж 2009 року Держфінмоніторинг брав активну участь у заходах, організованих в рамках співробітництва Україна-НАТО.

У період з 14 по 15 травня 2009 року у Комітеті відбулось засідання спільної робочої групи Україна – НАТО з питань економічних та фінансових аспектів боротьби з тероризмом, яке було організоване Держфінмоніторингом та Директоратом НАТО з питань оборони та безпеки економіки Міжнародного Секретаріату НАТО.

Засідання робочої групи було проведено з метою зміцнення національних систем протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму, обміну досвідом протидії вказаним видам злочинів та з метою продовження ефективного співробітництва між ПФР та іншими правоохоронними органами, залученими до системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму держав-членів та держав-партнерів НАТО.

8 грудня 2009 року представники Держфінмоніторингу відвідали м. Брюссель, Королівство Бельгія, з метою участі у засіданні Економічного Комітету НАТО з питань співробітництва з Україною. Основною метою участі було інформування членів Комітету щодо останніх законодавчих змін в сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму та обговорення планів подальшої співпраці з НАТО.

У період з 13 по 18 грудня 2009 року представник Державного комітету фінансового моніторингу України відвідав м. Сараєво, Боснія і Герцеговина. Головною метою візиту була участь у Пілотному курсі з питань боротьби з корупцією, який проводився в рамках Ініціативи НАТО з розбудови цілісності та прозорості в оборонних інституціях. Ціль курсу полягала в посиленні основи для лідерства, цілісності, ефективного управління та керівництва в сфері оборони та безпеки шляхом обміну досвідом та кращими практиками між працівниками різних країн (розвинутих країн, країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються), а також в підвищенні рівня професіоналізму цих працівників.

Протягом звітнього періоду було підписано Меморандуми про взаєморозуміння щодо співробітництва в сфері ПВК/БФТ з ПФР США, Австралії, Чорногорії, Острову Мен, Островів Кука, Князівства Монако та Республіки Сан-Марино.

Крім того до підписання готується ще близько 6 меморандумів.

10.1.5.1. Надання технічної допомоги іншим ПФР

Протягом 2009 року експерти Держфінмоніторингу надавали технічну допомогу іноземним колегам в розбудові та вдосконаленні національних систем протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в рамках

Егмонтської групи, ЄАГ та в рамках реалізації проектів технічної допомоги Ради Європи (в рамках Проекту Ради Європи MOLICO).

Успішно завершився процес спонсорства Держфінмоніторингу щодо вступу ПФР Киргизстану до Егмонтської групи. У ході Пленарного засідання Егмонтської групи у м. Доха, Держава Катар, Голови ПФР Егмонтської групи надали згоду на приєднання ПФР Киргизстану до організації в статусі повноправного члена.

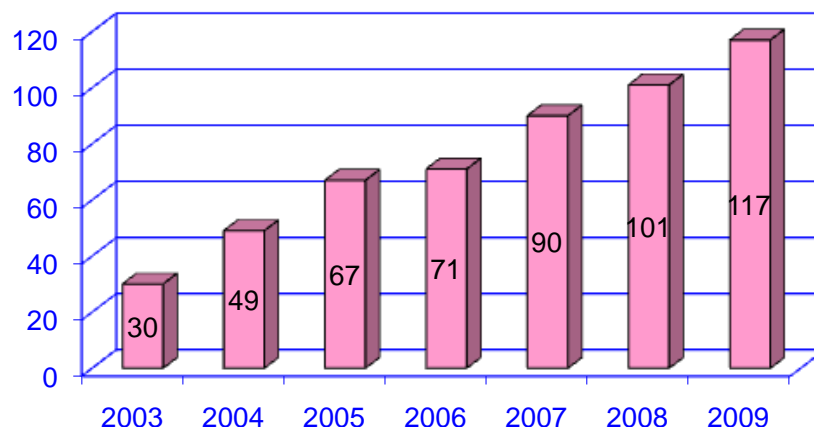
Наразі Держфінмоніторинг є спонсором ПФР Казахстану, Азербайджану та Ірану.

10.2. Обмін інформацією з підрозділами фінансової розвідки інших країн

Держфінмоніторинг отримує від іноземних партнерів фінансову інформацію, яка може бути пов'язана з протиправною діяльністю. Це дозволяє у більш повному обсязі розслідувати складні транснаціональні схеми.

З початку свого заснування Держфінмоніторинг тісно співпрацює в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму з 117 країнами світу та їх кількість постійно зростає. Найбільш активний обмін інформацією у 2009 році здійснювався з ПФР Латвії, Литви, Кіпру, США, Великобританії, Польщі, Російської Федерації, Німеччини, Естонії, Британських Віргінських Островів та Молдови.

Кількість країн, з якими проводиться обмін інформацією

У рамках обміну інформацією з іноземними ПФР протягом 2009 року Держфінмоніторингом було здійснено наступне:

- відправлено **572** запити до **61** іноземного ПФР, на які отримано **498** відповідей;

- від іноземних ПФР отримано **146** запитів, на **143** надано відповіді. Середній час надання відповіді на запит іноземного ПФР складає **17,9** днів.

11. ПЛАНИ НА 2010 РІК, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Перспективними напрямками діяльності Комітету на 2010 рік є:

- приведення українського законодавства у відповідність до вимог міжнародних стандартів;
- після внесення змін до законодавства впровадження нових процедур фінансового моніторингу, в т.ч. заснованих на ризиках;
- організація навчання нових суб'єктів фінансового моніторингу;
- поглиблення партнерських відносин з приватним сектором щодо протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

Перелік скорочень

- ❖ **FATF** – Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів
- ❖ **MOFI-UA -2** – Наступний проект технічної допомоги по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванню тероризму в Україні
- ❖ **MONEYVAL** – Спеціальний комітет експертів Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів
- ❖ **ГПУ** – Генеральна прокуратура України
- ❖ **Держфінмоніторинг, Комітет** – Державний комітет фінансового моніторингу
- ❖ **ДКРРФП** – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України
- ❖ **ДКЦПФР** – Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку
- ❖ **ДПА** – Державна податкова адміністрація України
- ❖ **ЄАГ** - Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму
- ❖ **ЄІС** - Єдина державна інформаційна система у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму
- ❖ **МВС** – Міністерство внутрішніх справ
- ❖ **НБУ** – Національний банк України
- ❖ **ПВК/БФТ** – протидія відмиванню коштів та боротьба з фінансуванням тероризму
- ❖ **ПФР** – підрозділ фінансової розвідки
- ❖ **СБУ** – Служба безпеки України
- ❖ **СПФМ** – суб'єкт первинного фінансового моніторингу
- ❖ **УМ** – узагальнений матеріал
- ❖ **ФінНет** - захищена мультисервісна автоматизована корпоративна система Держфінмоніторингу
- ❖ **ФМ** – фінансовий моніторинг